

Thomas Bijsterbosch: “Wie eenmaal weet dat er in een aubergine een gezicht schuilt, kan het niet anders meer zien”

De droom van menig theatermaker is een tragedie van Shakespeare te regisseren. Regisseur Thomas Bijsterbosch is hierop geen uitzondering en kiest meteen voor de meest bloedige: Macbeth. In zijn onorthodoxe bewerking van deze klassieker, getiteld *Moord & Doodslag, naar Macbeth*, laat hij de meeste personages vertolken door groenten, die letterlijk in de pan worden gehakt. Een logische keuze aldus Bijsterbosch, want ‘iedereen in dit stuk wordt afgeslacht.’

Een Shakespeare met groenten en keukengerei, wat inspireerde jou om voor deze aanpak te kiezen?

Bijsterbosch: ‘Van jongs af aan al speel ik met mijn eten – ik breng er graag een ziel in en zie snel menselijke trekken in groenten. Neem bijvoorbeeld een lente-ui. Die kun je heel mooi gracieus laten bewegen en dan langzaam de zin in het leven laten verliezen of onthoofden. Het werken met groenten heeft een groot voordeel: als zo’n gracieuze lente-ui vervolgens een mes ontmoet en sterft, voelt het een beetje alsof je een kindertekening doorscheurt. Een enkele keer kan je dat wel verdragen, maar vaker achter elkaar niet. Het feit dat je als kijker moeite doet om in de illusie mee te gaan en dat deze steeds bruut wordt onderbroken, doet pijn. Waar ik in het dagelijks leven immuun dreig te raken voor beelden van geweld, maakt de verstoring van zo’n kinderlijke illusie opeens diepe indruk.’

Kan je een voorbeeld geven van die verstoorde illusie?

‘In de repetitie maakten we bijvoorbeeld een scène met een paksoi als lady Macduff, de krop omgekeerd zodat ze ruisende rokken kreeg, daarbij een klein witlofje als haar kind en daarachter Macbeth, verbeeld door een mes. Er ontstond een scène waarin Macbeth steeds dichterbij kwam als het lofje even niet keek. Op een gegeven moment verstopte het lofje zich in de paksoi – in de rokken van zijn moeder. Het mes steekt door de rokken van de paksoi, de paksoi zakt ineen en sterft. Het kindlofje wordt fijn gesneden en verorberd door de acteur die Macbeth speelt en ook het mes bedient. Ondersteund door spannende muziek wordt dat een hele grimmige scène.’

Je hebt voor de vorm van een raamvertelling gekozen. Hoe werkt dat?

‘Macbeth en Lady Macbeth zijn in mijn versie berecht voor hun slechte daden en zitten in een gevangeniskeuken, in afwachting van hun galgenmaal en executie. Op uitnodiging van de kok reconstrueren ze de gebeurtenissen die aan hun veroordeling vooraf zijn gegaan. Ze gebruiken daardoor wat er voor handen is: groenten en keukengerei. Ze beginnen bij het begin: Macbeth slaat een opstand succesvol neer en is een held. Zo vertellen ze langzaam het verhaal met de ingrediënten voor het galgenmaal. Iedereen wordt afgeslacht in dit stuk, en al die groenten worden verwerkt tot een heerlijke maaltijd.’

Wat zijn voor jou de essentiële thematieken in *Moord & Doodslag*?

‘Het is een stuk over inzicht en inkeer. Alle dictators vinden zichzelf helden voor hun volk. Hoe lang is dat perspectief houdbaar? Komt er ooit een moment waarop ze zien dat ze het toch niet zo goed hebben gedaan? Een belangrijke inspiratiebron vormt de ondergang van de Ceausescus, de Roemeense dictator en zijn vrouw, in 1989. Op you-tube zijn de live televisiebeelden ervan gemakkelijk te vinden. Zij kregen een showproces en werden geliquideerd. Ik vraag me af wat er gebeurd zou zijn als zij de tijd hadden gekregen om hun verhaal te vertellen vanuit hun perspectief. En daarbij ook dingen van elkaar te horen die ze niet wisten. Zouden ze dan spijt krijgen van hun daden? Ook gaat de voorstelling over manipulatie. Macbeth manipuleert de mensen om zich heen, lady Macbeth manipuleert haar man, de kok manipuleert hen beiden en ondertussen manipuleren ze alle drie de groenten waarmee ze hun verhaal vertellen. Wie manipuleert wie en op welke manier?’

Dit is na *Baron van Münchhausen* je tweede objecttheatervoorstelling bij Feikes Huis. Wat intrigeert jou zo in dit genre?

Het poppen- en objecttheater boeit me omdat mensen moeite moeten doen om mee te gaan in de illusie. Ik ben begonnen als regisseur van teksttoneel, zette graag toneelklassiekers naar mijn hand. Maar ik had ook altijd een fascinatie voor de mime. Mimespelers kunnen voorstellingen maken zoals een kind speelt: beeldend, vanuit hun lijf en niet vanuit hun kop. *Moord & Doodslag* wordt dan ook

gespeeld door drie mimers: Niels Kuiters, Bas van Rijnsoever en Marjolein Roeleveld. Nu ben ik op een punt waarop alles bij elkaar komt: mijn fascinatie voor het tekstuele en voor het beeldende. In poppen- en objecttheater dus. Want voor wat met beeld te zeggen valt, heb je geen tekst nodig.'

Wat hoop je dat de toeschouwer met zich meeneemt na het bezoeken van *Moord & Doodslag*?

'Ik wil het publiek verleiden anders naar de wereld te kijken. Fantasierijker. Doordat we het verhaal met etenswaren vertellen, verandert je blik: wie eenmaal weet dat er in een aubergine een gezicht schuilt, kan het niet meer anders zien. Dan zie je in de supermarkt al die kopjes op een rijtje liggen. Ik hoop dat mensen zich daardoor laten inspireren. Hopelijk worden ze er blij van, of juist ontroerd. En wie weet werkt het door in hun dagelijks leven. Ook wil ik de vraag stellen: is inzicht mogelijk als je je eigen waarheid hebt gecreëerd?'

Moord & Doodslag, naar Macbeth is een productie van Feikes Huis, productiekern voor poppen- en objecttheater, i.s.m. Thomas Bijsterbosch. De voorstelling gaat op zondag 10 februari 2013 om 16.30 uur in première in Theater Bellevue tijdens het internationale Pop Arts Festival.

www.poparts.nl

www.feikeshuis.nl

Rechtenvrij artikel door Sara van der Kooi (naamvermelding verplicht), dramaturg en theaterjournalist, o.a. voor TheaterMaker en TheaterKrant.nl